Lietas Nr. A420275614
Lietas arhīva Nr. A42-00425-15/36

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
JELGAVAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Jelgavā 2015.gada 17.martā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese S.Ozola,

piedaloties pieteicējai /pers. D/, pieteicējas pārstāvei /pers. E/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei /pers. F/,

atklātā tiesas sēdē Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. D/ pieteikuma par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktora pienākumu izpildītāja 2014.gada 3.aprīļa lēmuma Nr.09-7/2549 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – Aģentūra vai iestāde) Jēkabpils reģionālās nodaļas 2013.gada 15.oktobra lēmumu Nr.13/2274577 (turpmāk – 2013.gada 15.oktobra lēmums) /pers. D/ (turpmāk – pieteicēja) tika piešķirts bezdarbnieka pabalsts no 2013.gada 30.septembra līdz 2014.gada 29.jūnijam.

Ar Aģentūras Jēkabpils reģionālās nodaļas inspektora 2014.gada 11.februāra lēmumu Nr.14/368014 (turpmāk – sākotnējais lēmums), pamatojoties uz to, ka pieteicēja zaudējusi bezdarbnieka statusu, konstatēta bezdarbnieka pabalsta pārmaksa 1713,58 *euro* apmērā par periodu no 2013.gada 30.septembra līdz 2013.gada 31.decembrim, anulētas valsts veiktās obligātās sociālās iemaksas no bezdarbnieka pabalsta un pieprasīts atmaksāt pārmaksāto bezdarbnieka pabalstu līdz 2014.gada 11.aprīlim.

Pieteicēja, nepiekrītot sākotnējam lēmumam, apstrīdēja to Aģentūras direktoram.

Ar Aģentūras direktora pienākumu izpildītāja 2014.gada 3.aprīļa lēmumu Nr.09-7/2549 (turpmāk – Lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts. Lēmums pamatots ar turpmāk minēto.

[1.1] 2013.gada 15.oktobra lēmums par bezdarbnieka pabalsta piešķiršanu pieteicējai tika pieņemts, pamatojoties uz Aģentūras rīcībā esošo Valsts ieņēmumu dienesta un Nodarbinātības valsts aģentūras sniegto informāciju, kura apliecināja, ka pieteicēja atbilst visiem nosacījumiem tiesību iegūšanai uz minēto pakalpojumu (likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 3.panta pirmā daļa).

Bezdarbnieka pabalsts pieteicējai tika izmaksāts no 2013.gada 30.septembra līdz 31.decembrim.

[1.2] 2014.gada janvārī Aģentūrā tika saņemta informācija no Nodarbinātības valsts aģentūras par to, ka saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras 2014.gada 2.janvāra lēmumu Nr.130903-371zaud1 pieteicēja ir zaudējusi bezdarbnieka statusu 2013.gada 30.septembrī, tas ir, ar to datumu, kad šis statuss pieteicējai tika piešķirts. Pamatojoties uz šo informāciju, bezdarbnieka pabalsta izmaksa tika pārtraukta ar 2014.gada 1.janvāri (likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 10.panta trešā daļa).

[1.3] Pamatojoties uz Nodarbinātības valsts aģentūras sniegto informāciju un likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 3.panta pirmo daļu, tika pieņemts sākotnējais lēmums par bezdarbnieka pabalsta pārmaksas 1713,58 *euro* apmērā atgūšanu par periodu no 2013.gada 30.septembra līdz 31.decembrim. Proti, tā kā pieteicēja nav atradusies bezdarbnieka statusā no 2013.gada 30.septembra, tad no šī datuma viņai ir zudušas tiesības uz bezdarbnieka pabalstu.

[1.4] Pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumā norādījusi, ka sākotnējais lēmums ir nepamatots, jo nav iestājies neviens no likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 16.pantā noteiktajiem nosacījumiem, kas paredz atgūt izmaksāto bezdarbnieka pabalstu, un neviens no šiem nosacījumiem neatbilst pieteicējas gadījumam.

Aģentūra norāda, ka bezdarbnieku un darba meklētāju reģistrācija, uzskaite, kā arī tiesību noteikšana uz personas atrašanos bezdarbnieka statusā ir Nodarbinātības valsts aģentūras kompetence (Bezdarbnieku un darba meklētāju likuma 6.pants).

Aģentūra lūdza Nodarbinātības valsts aģentūrai pamatot tās pieņemto 2014.gada 2.janvāra lēmumu Nr.130930-371zaud1, ar kuru pieteicēja zaudēja bezdarbnieka statusu. Aģentūrai tika sniegta atbilde, ka bezdarbnieka statuss pieteicējai tika noņemts, pamatojoties uz Rīgas rajona tiesas 2013.gada 20.decembra spriedumu, kā arī pieteicējas darba devēja 2013.gada 27.decembra rīkojumu Nr.PD-R-13/357 par viņas atjaunošanu darbā saskaņā ar 2002.gada 29.novembra darba līguma Nr.390/2002 noteikumiem.

Atbilstoši Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 12.panta pirmās daļas 11.punktā noteiktajam pieteicējai ir zudušas tiesības atrasties bezdarbnieka statusā no 2013.gada 30.septembra kā personai, kura ir darba ņēmēja statusā.

[1.5] Ņemot vērā konstatēto, Aģentūra sākotnējo lēmumu uzskata par tiesisku un pamatotu.

[2] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums par Lēmuma atcelšanu, kas pamatots ar šādiem argumentiem:

[2.1] Pieteicēja norāda, ka Aģentūra, pieņemot Lēmumu, nav ievērojusi likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 16.panta otrās daļas un 16.[1] panta noteikumus un kļūdaini interpretējusi minētā likuma normas, apzināti radot pieteicējai nelabvēlīgas sekas. Pirms Lēmuma pieņemšanas, nav noskaidrots pieteicējas viedoklis, un iestāde nav iepazinusies ar tiesas nolēmumu par atjaunošanu darbā.

[2.2] Lietā nav strīda, ka pieteicēja bezdarbnieka statusu ir ieguvusi likumā „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" noteiktajā kārtībā, sniedzot patiesu informāciju. Saskaņā ar Rīgas rajona tiesas spriedumu lietā Nr.C33470913 pieteicēja tika atjaunota darbā, jo tiesa darba devēja uzteikumu atzina par prettiesisku un spēkā neesošu; spriedums daļā par atjaunošanu ir izpildāms nekavējoties. Pieteicēja norāda, ka tajā nav norādīts, ka pieteicējai būtu jāatmaksā bezdarbnieka pabalsts, ko viņa saņēma piespiedu darba kavējuma laikā. Pirmās instances tiesa noraidījusi prasību par vidējās izpeļņas piedziņu par visu darba piespiedu kavējuma laiku.

[2.3] Pieteicēja, atsaucoties uz likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 16. un 16.[1] pantu, uzskata, ka viņas gadījumā par labu nav piedzīta un izmaksāta atlīdzība par darba piespiedu kavējumu attiecīgajā bezdarbnieka pabalsta saņemšanas periodā, līdz ar to nav piemērojams neviens no gadījumiem par izmaksātā bezdarbnieka pabalsta atmaksāšanu un lēmums par pārmaksu ir nepamatots un atzīstams par spēkā neesošu.

[3] Iestāde rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu norāda, ka tas ir nepamatots un noraidāms, atsaucoties uz Lēmumā ietverto pamatojumu. Papildus paskaidrots turpmāk minētais.

[3.1] Aģentūras Jēkabpils reģionālā nodaļa 2014.gada janvārī, salīdzinot bezdarbnieku pabalsta saņēmēju datu bāzi ar Valsts ieņēmumu dienesta sniegto informāciju, konstatēja, ka pieteicēja no 2013.gada 27.decembra atrodas darba ņēmēja statusā VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga"", savukārt 2014.gada februārī konstatēja, ka Nodarbinātības valsts aģentūra 2014.gada 2.janvārī pieņēmusi lēmumu Nr.130930-371zaud1, ar kuru pieteicēja zaudējusi bezdarbnieka statusu 2013.gada 30.septembrī.

Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 13.panta otrā daļa paredz, ka darba devējs reģistrē katru darba ņēmēju Valsts ieņēmumu dienestā; 23.panta pirmā daļa nosaka, ka darba devējam ir pienākums iesniegt Valsts ieņēmumu dienestā ziņojumu par obligāto iemaksu objektu un obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem un ziņas par darba ņēmējiem Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Šī panta trešā daļa nosaka, ka Valsts ieņēmumu dienests sniedz ziņas Aģentūrai par darba ņēmējiem un obligātajām iemaksām.

Saskaņā ar izziņu par apdrošinātās personas iemaksām pieteicēja 2013.gada 27.septembrī ir pārtrauksi darba attiecības VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga"" (2013.gada 3.oktobra izziņa Nr.13/2190048), savukārt no 2013.gada 27.decembra viņa atkal ir darba attiecībās ar VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga"" (2014.gada 14.janvāra izziņa Nr.14/118366).

Tā kā pieteicēja ir zaudējusi bezdarbnieka statusu, tad Aģentūrai nebija pamata piešķirt un izmaksāt personai bezdarbnieka pabalstu.

[3.2] Aģentūra ir pamatoti noteikusi pieteicējai bezdarbnieka pabalsta pārmaksu un personai ir pienākums to atmaksāt valsts sociālās apdrošināšanas nodarbinātības speciālajā budžetā arī gadījumā, ja ar tiesas spriedumu civillietā Nr.C33470913 no VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga"" par labu personai tiks piedzīta un izmaksāta atlīdzība par darba piespiedu kavējumu attiecīgajā bezdarbnieka pabalsta saņemšanas periodā.

[4] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāve prasījumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā ietvertajiem argumentiem.

Iestādes pārstāve prasījumu neatzina, balstoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumā ietverto pamatojumu.

Motīvu daļa

[5] Lietā ir izvērtējams jautājums, vai pieteicēja bija tiesīga saņemt bezdarbnieka pabalstu laika periodā no 2013.gada 30.septembra līdz 2013.gada 26.decembrim (turpmāk arī – strīdus periods) un vai iestādes rīcība ir tiesiska, atprasot pārmaksāto bezdarbnieka pabalstu par šo periodu.

[6] No lietas faktiskajiem apstākļiem konstatējams turpmāk minētais.

[6.1] Ar darba devēja 2013.gada 26.septembra rīkojumu ar pieteicēju 2013.gada 27.septembrī izbeigtas darba tiesiskās attiecības un izmaksāts atlaišanas pabalsts trīs mēnešu vidējās izpeļņas apmērā.

[6.2] 2013.gada 30.septembrī pieteicēja ieguva bezdarbnieka statusu un ar Aģentūras reģionālās nodaļas 2013.gada 15.oktobra lēmumu pieteicējai tika piešķirts bezdarbnieka pabalsts no 2013.gada 30.septembra līdz 2014.gada 29.jūnijam.

[6.3] Vienlaikus pieteicēja 2013.gada 30.septembrī cēlusi tiesā prasību par darba devēja uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, atjaunošanu darbā un vidējās izpeļņas piedziņu.

Ar Rīgas rajona tiesas 2013.gada 20.decembra spriedumu lietā Nr.C33470913 pieteicējas prasība apmierināta daļēji, atzīstot darba devēja uzteikumu par spēkā neesošu. Pieteicēja atjaunota darbā saskaņā ar 2002.gada 29.novembra darba līguma noteikumiem, *šajā daļā nosakot sprieduma nekavējošu izpildi*. Noraidīta prasība daļā par vidējās izpeļņas piedziņu par darba piespiedu kavējuma laiku no 2013.gada 28.septembra līdz 2013.gada 6.decembrim un par katru darba dienu līdz sprieduma izpildei.

Ar Rīgas apgabaltiesas 2014.gada 26.maija spriedumu pieteicējas prasība noraidīta pilnībā.

[6.4] Ar darba devēja 2013.gada 27.decembra rīkojumu pieteicēja no 2013.gada 27.decembra atjaunota darbā saskaņā ar 2002.gada 29.novembra darba līguma noteikumiem.

[6.5] Ar Nodarbinātības valsts aģentūras 2014.gada 2.janvāra lēmumu pieteicēja zaudējusi bezdarbnieka statusu no 2013.gada 30.septembra.

[6.6] Aģentūra, pamatojoties uz iepriekš norādīto Nodarbinātības valsts aģentūras 2014.gada 2.janvāra lēmumu, konstatēja, ka pieteicējai par laika periodu no 2013.gada 30.septembra līdz 2013.gada 31.decembrim ir radusies bezdarbnieka pabalsta pārmaksa, kuru pieprasīts atmaksāt.

[7] Nepamatoti izmaksāto bezdarbnieka pabalsta summu atgūšana vai izmaksātā bezdarbnieka pabalsta atmaksāšana reglamentēta likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 16.pantā un 16.[1] pantā ietvertajās tiesību normās. Minētās tiesību normas noteic, ka: 1) Aģentūra lēmumu par personai piešķirtā bezdarbnieka pabalsta pārmaksu atgūšanu pieņem, lai atgūtu summas, kas personai pārmaksātas pašas personas vainas dēļ, ja tā sniegusi nepatiesu vai nepilnīgu informāciju vai nav paziņojusi par pārmaiņām, kuras ietekmē tiesības uz pabalstu; 2) ja Aģentūra konstatē, ka personai bezdarbnieka pabalsta saņemšanas laikā ir bijis vai ir darba ņēmēja statuss un līdz ar to šī persona nepamatoti saņēmusi bezdarbnieka pabalstu Aģentūra pieņem lēmumu par šajā periodā pārmaksātās bezdarbnieka pabalsta summas atgūšanu, pamatojoties uz Valsts ieņēmumu dienesta informāciju par periodiem, kuros persona reģistrēta kā darba ņēmējs; vai 3) ja, izpildot attiecīgo tiesas spriedumu, no darba devēja par labu personai tiek piedzīta un izmaksāta atlīdzība par darba piespiedu kavējumu attiecīgajā bezdarbnieka pabalsta saņemšanas periodā.

Aģentūras Lēmuma (saistībā ar sākotnējo lēmumu) pamatojumā nav ietvertas atsauces uz iepriekš norādītajām tiesību normām, bet tas pamatots ar likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 3.panta pirmajā daļā noteikto –, ka tiesības uz bezdarba apdrošināšanas pakalpojumiem ir personām, kuras Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā noteiktajā kārtībā ir ieguvušas bezdarbnieka statusu, ir apdrošinātas bezdarba gadījumam saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu" un kurām ir šajā likumā noteiktais apdrošināšanas stāžs. Tā kā pieteicēja ar Nodarbinātības valsts aģentūras 2014.gada 2.janvāra lēmumu zaudēja bezdarbnieka statusu ar tā iegūšanas dienu, tad pieteicējai nebija tiesību saņemt bezdarbnieka pabalstu periodā, kurā pieteicēja neatrodas bezdarbnieka statusā.

[8] Lietā konstatējams, ka pieteicējai bezdarbnieka pabalsts tika izmaksāts laikā no 2013.gada 30.septembra līdz 2013.gada 26.decembrim (*lietas 36.lapa*). Bezdarbnieka statusa iegūšanas un pabalsta saņemšanas laikā pieteicēja nebija reģistrēta kā darba ņēmēja (*lietas 54.lapa*).

Tomēr pēc pieteicējas prasības izskatīšanas, ar Rīgas rajona tiesas 2013.gada 20.decembra spriedumu lietā Nr.C33470913 pieteicējas darba devēja darba līguma uzteikums atzīts par spēkā neesošu un pieteicēja tika atjaunota darbā, šajā daļā nosakot sprieduma nekavējošu izpildi, savukārt prasība daļā par vidējās izpeļņas piedziņu par darba piespiedu kavējuma laiku no 2013.gada 28.septembra līdz 2013.gada 6.decembrim un par katru darba dienu līdz sprieduma izpildei noraidīta (tiesa motīvu daļā atzina, ka šāda prasība būtu apmierināma, bet tā kā pieteicējai ir izmaksāts atlaišanas pabalsts, kas viņai, turpinoties darba tiesiskajām attiecībām, nepienākas, tad izmaksātā atlaišanas pabalsta summa ieskaitāma piedzenamajā summā).

Minētajā civillietā ar apelācijas instances tiesas 2014.gada 26.maija spriedumu pieteicējas prasība noraidīta pilnībā, vienlaikus konstatējot, ka tā kā Rīgas rajona tiesas spriedums bija jāizpilda nekavējoties un pieteicēja tika atjaunota darbā, tad atlaišanas pabalsts ieskaitāms vidējās izpeļņas summā par darba piespiedu kavējuma laiku no 2013.gada 28.septembra līdz 2013.gada 6.decembrim (saskaņā ar Tiesu informācijas sistēmas datiem Rīgas apgabaltiesas spriedums stājies spēkā 2014.gada 27.novembrī).

Pieteicējas darba devējs, izpildot Rīgas rajona tiesas 2013.gada 20.decembra spriedumu, 2013.gada 27.decembrī pieteicēju atjaunoja darbā.

[9] No iepriekš konstatētā secināms, ka līdz ar sprieduma civillietā *izpildi* (pieteicējas atjaunošanu darbā un vidējās izpeļņas par darba piespiedu kavējumu no 2013.gada 28.septembra līdz 2013.gada 6.decembrim atlīdzināšanu iepriekš izmaksātā atlaišanas pabalsta apmērā) ir mainījušies tie *faktiskie apstākļi*, kas bija pamatā bezdarbnieka statusa piešķiršanai un bezdarbnieka pabalsta saņemšanai.

Proti, no Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 10.panta pirmās daļas 2.punkta, 12.panta pirmās daļas 11.punkta un trešās daļas un Administratīvā procesa likuma 65.panta pirmās daļas izriet, ka Nodarbinātības valsts aģentūrai, ja tā konstatē, ka persona ar tiesas spriedumu atjaunota darbā, ir jāpieņem lēmums par bezdarbnieka statusa zaudēšanu, jo tiesības uz bezdarbnieka statusu ir tikai tādai personai, kura nestrādā (nav uzskatāma par darba ņēmēju saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu"). Savukārt atbilstoši likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 3.panta pirmajā daļā noteiktajam tiesības uz bezdarbnieka pabalstu ir personām, kuras ir ieguvušas bezdarbnieka statusu.

Tādējādi viens no priekšnoteikumiem, lai personai rastos tiesības uz bezdarbnieka pabalstu, ir bezdarbnieka statuss.

Lietā nav strīds par to, ka Nodarbinātības valsts aģentūra ir kompetentā iestāde, kas izlemj jautājumus par personas bezdarbnieka statusu, proti, šā statusa iegūšanu vai zaudēšanu, un ka Nodarbinātības valsts aģentūra, pieņemot lēmumu par bezdarbnieka statusa piešķiršanu, sniedz Aģentūrai nepieciešamās ziņas bezdarbnieka pabalsta piešķiršanai un izmaksai. Savukārt Aģentūra likumā „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" noteiktajā kārtībā veic pabalsta piešķiršanu un izmaksu.

Tātad, pastāvot šādiem apstākļiem, konstatējams, ka Aģentūra pieņēma Lēmumu uz tā pamata, ka ar Nodarbinātības valsts aģentūras 2014.gada 2.janvāra lēmumu pieteicēja zaudēja iepriekš piešķirto bezdarbnieka statusu no 2013.gada 30.septembra. Tas ir, tā kā priekšnoteikums bezdarbnieka pabalsta saņemšanai – bezdarbnieka statuss no tā iegūšanas brīža vairs nepastāv, ir pamats konstatēt bezdarbnieka pabalsta nepamatotu izmaksu.

[10] Tātad Nodarbinātības valsts aģentūrai, ņemot vērā tiesas sprieduma izpildi civillietā Nr.C33470913, bija tiesisks pamats atzīt, ka pieteicēja zaudējusi bezdarbnieka statusu ar dienu, kad iestājies attiecīgais bezdarbnieka statusa zaudēšanas nosacījums (uzteikuma atzīšana par spēkā neesošu un pieteicējas atjaunošana darbā).

Šos apstākļus pieteicēja nenoliedz, tomēr norāda, ka Aģentūrai nebija tiesiska pamata atprasīt atmaksāt pārmaksāto bezdarbnieka pabalstu par laika periodu no 2013.gada 30.septembra līdz 2013.gada 31.decembrim, jo ar iepriekš minēto tiesas spriedumu viņas labā no darba devēja netika piedzīta un izmaksāta atlīdzība par darba piespiedu kavējumu attiecīgajā bezdarbnieka pabalsta saņemšanas periodā, kā arī nepastāv likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 16.panta trešajā daļā paredzētie nosacījumi pabalsta atgūšanai.

[11] Konkrētajā situācijā Aģentūra, piešķirot bezdarbnieka pabalstu vai pēc tam konstatējot tā pārmaksu, izmantoja Nodarbinātības valsts aģentūras rīcībā esošo informāciju. Šādā situācijā Aģentūras Lēmumu ietekmēja Nodarbinātības valsts aģentūras rīcība jeb pieņemtie lēmumi attiecībā uz pieteicēju. Kā jau tiesa iepriekš secināja, tad tiesību normas, kas reglamentē bezdarbnieka statusa jautājumus, attiecas uz personas un Nodarbinātības valsts aģentūras attiecībām. Savukārt normas, kas reglamentē tiesības uz bezdarbnieka pabalsta piešķiršanu vai tā pārmaksas atcelšanu, ir personas un Aģentūras tiesisko attiecību pamatā. Proti, no tiesību viedokļa šie ir nošķirami jautājumi (prasījumi), jo minētajām iestādēm ir konkrēta kompetence.

Ir pilnīgi iespējams, ka pieteicējai nav iebildumu pret Nodarbinātības valsts aģentūras rīcību (2014.gada 2.janvāra lēmumu), bet tiek pārsūdzēta Aģentūras rīcība, konstatējot un prasot atmaksāt pārmaksāto bezdarbnieka pabalstu.

Tomēr izskatāmās lietas ietvaros tiesai nav pamata izskatīt jautājumu par Nodarbinātības valsts aģentūras 2014.gada 2.janvāra lēmuma tiesiskumu, jo atbilstoši Administratīvā procesa likumā noteiktajai kārtībai pieteicēja šo lēmumu nav apstrīdējusi un nav vērsusies tiesā par tā tiesiskuma izvērtējumu, tādējādi ar šo administratīvo aktu ir noslēdzies administratīvās process pēc būtības iestādē (par bezdarbnieka statusu). Līdz ar to Nodarbinātības valsts aģentūras 2014.gada 2.janvāra lēmums ir spēkā. Ja nav iestādes vai tiesas konstatējuma par to, ka iestādes lēmums (administratīvais akts) ir prettiesisks, situācija ir jāpieņem tāda, kāda tā ir. Tas izriet no tiesiskās noteiktības principa.

Tiesas vērtējumam nevar tikt nodoti arī pieteicējas un viņas pārstāves argumenti saistībā ar civillietā Nr.C33470913 izspriesto jautājumu par pieteicējas un viņas darba devēja strīdu, jo faktisko apstākļu pārvērtēšana saistībā ar pieteicējas darba tiesisko attiecību izbeigšanu ar darba devēju nav administratīvo tiesu kompetencē.

Tāpat tiesa norāda uz to, ka valsts pārvaldes iestādes rīcībai jāatbilst tiesību normām un tai nav tiesību pieņemt privātpersonai labvēlīgāku lēmumu nekā to ļauj tiesību normas. Proti, jebkurai iestādei un personai ir saistošs tiesas spriedums, kurš ir stājies likumīgā spēkā vai tiek noteikta tā nekavējoša

izpilde, un ja attiecīgā kompetentā iestāde ir konstatējusi, ka pieteicējai nav tiesības saglabāt bezdarbnieka statusu, ja ir konstatēti kritēriji, kas noteic bezdarbnieka statusa zaudēšanu, tādējādi iestāde ir rīkojusies tiesiski un pamatoti, jo ir ievērojusi tiesas sprieduma nosacījumu.

Izskatāmajā gadījumā gan administratīvā procesa dalībniekiem, gan tiesai, izskatot prasījumu par Lēmuma tiesiskumu, jāņem vērā spēkā esošs noregulējums jautājumā par pieteicējas bezdarbnieka statusa esību vai tā neesību.

Kā izriet no šīs lietas apstākļiem, tad Aģentūra konstatēja bezdarbnieka pabalsta pārmaksu, jo sākotnējā lēmuma un Lēmuma pieņemšanas laikā Nodarbinātības valsts aģentūras 2014.gada 2.janvāra lēmums nebija ne apstrīdēts, ne pārsūdzēts, tātad uzskatāms par spēkā esošu. Tātad, kā redzams no Lēmuma, tā pamatojums saistīts ar apstākli, ka pieteicēja ir zaudējusi bezdarbnieka statusu no tā iegūšanas dienas.

[12] Papildus iepriekš konstatētajam, tiesa norāda, ka, pieņemot lēmumu, ar kuru pieteicējai tiek prasīts atmaksāt bezdarbnieka pabalsta pārmaksu, pēc būtības tiek no jauna uzsākts administratīvais process un atcelts iepriekš izdotais pieteicējai labvēlīgais lēmums par pabalsta piešķiršanu. Lietā nav strīda, ka pabalsta izmaksas laikā lēmums par tā piešķiršanu bija tiesisks. Līdz ar to uz lēmumu par pārmaksas atprasīšanu ir attiecināmi Administratīvā procesa likuma 85.panta otrās daļas 1.punkta noteikumi par labvēlīga tiesiska administratīvā akta atcelšanu.

Šajā gadījumā pieteicējai labvēlīga administratīvā akta atcelšanu paredz gan likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 16.[1]pants, gan Administratīvā procesa likuma 85.panta otrās daļas 4.punktā noteiktais (adresātam labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu var atcelt, ja ir mainījušies lietas faktiskie vai tiesiskie apstākļi, kuriem pastāvot administratīvā akta izdošanas brīdī iestāde varētu šādu administratīvo aktu neizdot, un administratīvā akta palikšana spēkā skar būtiskas sabiedrības intereses).

Kā jau tiesa iepriekš konstatēja, ar tiesas spriedumu atjaunojot pieteicēju darbā un atzīstot, ka viņai nebija tiesību uz atlaišanas pabalstu, kas tika pielīdzināts piedzenamajai atlīdzībai par darba piespiedu kavējumu (tātad pieteicēja saņēma darba ienākumus), mainījās lietas faktiskie apstākļi. Proti, pieteicēja ne tikai ir zaudējusi bezdarbnieka statusu no tā iegūšanas brīža, bet arī par periodu, kad viņa saņēma bezdarbnieka pabalstu, vienlaikus saņēmusi arī atlīdzību par darbu (darba samaksu) darba piespiedu kavējuma laikā. Tas izriet no Rīgas rajona tiesas sprieduma teksta – ka pieteicējai vidējā izpeļņa (atlīdzība par darbu) par piespiedu darba kavējuma laiku no 2013.gada 28.septembra līdz 2013.gada 26.decembrim, kad pieteicējai tika izmaksāts arī bezdarbnieka pabalsts (no 2013.gada 30.septembra līdz 2013.gada 26.decembrim), jau ir izmaksāta atlaišanas pabalsta apmērā.

Ievērojot minēto, tiesa secina, ka Aģentūra pamatoti aprēķināja pieteicējai bezdarbnieka pabalsta pārmaksu par periodu, kad pieteicējai nebija bezdarbnieka statusa un turklāt pieteicēja guvusi ienākumus kā darba ņēmēja atlīdzības par darba piespiedu kavējumu veidā.

[13] Tiesu praksē vairākkārt atzīts, ka, ievērojot valsts sociālās drošības sistēmas, kuras ietvaros paredzēts valsts atbalsts personām arī bezdarba gadījumā, būtību, nav pieļaujama situācija, kad persona par vienu periodu saņem gan bezdarbnieka pabalstu, gan atlīdzību par darba piespiedu kavējumu, kas pielīdzināma samaksai par darbu. Tāpēc ir pamatota prasība atmaksāt valstij izmaksātā bezdarbnieka pabalsta summu gadījumā, ja personai atjaunots darba ņēmēja statuss un persona saņēmusi atlīdzību par darba piespiedu kavējumu.

[14] Pastāvot iepriekš minētiem apstākļiem, atzīstams, ka Aģentūra pamatoti lēmusi par pārmaksāta bezdarbnieka pabalsta atprasīšanu, jo lietas faktiskie apstākļi atbilst arī likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 16.[1] pantā paredzētajam gadījumam, kad Aģentūrai ir pienākums pieņemt lēmumu par pārmaksātās bezdarbnieka pabalsta summas atgūšanu.

Izskatāmajā gadījumā nav izšķirošas nozīmes apstāklim, ka pabalsta izmaksas laikā pieteicēja bija tiesīga saņemt bezdarbnieka pabalstu, jo likumdevēja mērķis, iekļaujot likumā „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 16.[1] pantu, bija noteikt viennozīmīgu un tiešu risinājumu, kā panākt bezdarbnieka pabalsta atmaksu gadījumā, ja persona par vienu un to pašu periodu ir saņēmusi gan darba ienākumus (atlīdzību par piespiedu darba kavējumu), gan kompensāciju par darba ienākumu zaudēšanu (bezdarbnieka pabalstu) (sk. likumprojekta anotāciju: *http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/82125FCD8201EF61C225736E0038DDEC?OpenDocument*).

Tāpat lietā nav nozīmes faktam, ka pieteicēja strīdus periodā (bezdarbnieka pabalsta izmaksas laikā) nav guvusi citus ienākumus kā darba ņēmēja un ka darba devējs saskaņā ar tiesas spriedumu civillietā nav precizējis pieteicējas darba ienākumus un obligātās iemaksas par iepriekšējiem pārskata mēnešiem (par darba piespiedu kavējuma laiku). Minētais nav pamats uzskatīt, ka pieteicēja strīdus periodā nav uzskatāma par darba ņēmēju likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" izpratnē.

[15] Ņemot vērā iepriekš konstatēto, tiesa atzīst, ka, mainoties faktiskajiem apstākļiem, pieteicējai zaudējot bezdarbnieka statusu, pieteicēja nevarēja saņemt bezdarbnieka pabalstu no 2013.gada 30.septembra. Proti, pieteicējas gadījumā no 2013.gada 30.septembra neizpildās likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 3.panta pirmā daļas nosacījums par to, ka bezdarbnieka pabalstu var saņemt persona, kura ir ieguvusi bezdarbnieka statusu. Konstatētajos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos secināms, ka par periodu no 2013.gada 30.septembra līdz 26.decembrim bezdarbnieka pabalsts pieteicējai izmaksāts nepamatoti.

Tādējādi ir pamats atzīt, ka Aģentūras Lēmums ir balstīts uz patiesiem apstākļiem, kas pieņemts, pamatojoties uz Nodarbinātības valsts aģentūras 2014.gada 2.janvāra lēmumu. Līdz ar to Lēmums ir tiesisks un nav pamata tā atcelšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

Noraidīt /pers. D/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktora pienākumu izpildītāja 2014.gada 3.aprīļa lēmuma Nr.09-7/2549 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnese S.Ozola